

Szegedi építők a Szolnoki Papírgyárban

Legyen szabad aprócska magánvallomással kezdenem: fél tucat évet dolgoztam a másik Tisza-parti városban, s nemegyszer jártam kicsinyke-öregecske papírgyárban. Nem álltom, hogy minden zegét-zugát ismertem, de hogy tájékozódási gondjaim nem voltak, azt felelősségem tudatában merem állítani. Mindez csupán azért jutott eszembe, mert most meg el-tévedtem. A régi papírcsarnokok kívül alig ismertem rá valamire, s a nagy nyüzsgésben már azt sem vettem észre, hogy ahol hajdanában utcát taposott a lábam, most csatornák szabdalta gyárudvaron állók.

A hazai papírpap már régóta tartós igyekezettel kullog az igények nyomában. Hogy a lépéstartást sikeresebbé tegyük, egész sor intézkedés született, s most néhány éve az ország legfontosabb beruházásainak sorába emelkedett — például — a régen kinőtt Szolnoki Papírgyár. Barakkok hosszú sora keretezi az alaposan megnőtt, gyárterületét minősült építési körzetet. Csak az építési vállalatok cégtábláiból kisebbfajta kártyapaklit lehetne összerakni, ha éppen papírra nyomtatva lennének. Am nem csak a felvonulási épület-főhadiszállásokon, autókön, munkaterületeken is egy-egy újabb cég neve tűnik fel. Építők, szerelők, gépészek, papírpapri szakemberek hada lepte el a szolnoki gyárat, melynek területén új papírcsarnokok, energiaellátó létesítmények, raktárak, víztárolók épülnek. Hazai építővállalatok mellett finnek, dánok, osztrákok bábáskodnak a beruházás fölött. S egy tábla a sok közül: Délmagyarországi Magas- és Melyépitő Vállalat. Dombóvári Ferenc, a terület „gazdája”, építésvezető mondja: immár harmadik éve, hogy „tanyát vertek” a szomszéd városban. Az V-ös számú papírcsarnok alapozásával kezdtek, s ha sokat nem is értünk a mélyépítéshez, valamit csak sejtene lehet a méretekből, ha öt idézem: „huszonnyolc kilométer cölöpöt vertünk le”. Azóta folyamatosan végzik a különböző alapozási, mélyépítési munkákat, építettek rakodórampát, gőztávvezeték-hidakat, vízvezeték, csatornát, egyszóval csupa olyat, amely a hálátlanabb kategóriába tartozik: a kívül-álló, ha a mű elkészül, alig lát belőle valamit. A DÉLÉP a kezdéstől a tavalyi év végéig 150 millió forintot „épített” be a bővülő papírgyárba.

Ahogy járjuk a területet, helyenként a szokásos építési

felfordulásnál is nagyobb, bizonyos fokig áttekinthetlenebb kép bontakozik, vagyis, hát, de hogy bontakozik ki. Gubancolódik ott minden. Az MGF-gépláncsal dolgozó szegedi építők vájta emeletnyi mély csatornaárok mentén még csak-csak tudom, hová tartok, hogy is fog kinézni a megnövekedett vízfelhasználású és szennyvíztermelésű gyár fő csatornarendszere és derítője, de amikor az építésvezetővel egy bombatöltésérnek beilló hatalmas kráter szélén állunk, ahol önyi vastag vezeték keresztezik alul-fölül, jobbra-balra egymást, igencsak elbizonytalanodom. Hogy lehet itt eligazodni, vagy egyáltalán dolgozni. Abból, hogy nem értek semmit, megértek valamit. Újat építeni egy működő gyárban, anélkül, hogy megzavarnák a napi munkáját, folyamatos termelését, a szokásosnál is nehezebb feladat. Az említett csövek, vezeték, vagyis közművek kétszeres, háromszoros építésben, átépítésben készülnek, úgy mondják, a működő közművet egy ideiglenes építésével „kiváltják”,

hogy a régi helyén dolgozhassanak, azt kicserélhessék, átépíthessék, vagy egyszerűen megszüntethessék, mert kell a hely. Aztán az is előfordul, hogy a kiváltó közművet is ki kell váltani, no meg a kiváltás kiváltását is...

— Kapunk ugyan ügynevezett körülményfelárat, amely azt hivatott honorálni, hogy szokatlan munkafeltételek közepette dolgozunk. Ez azonban nincs igazán arányban a munka nehézségével.

Hogy valójában testközelben mit jelent a papírgyári rekonstrukció és bővítés feladatait megoldó brigádok tagjainak, azt a Szolnokról Mindszentre, Mártélyra, Szegedre ingázó DÉLÉP-dolgozókkal együtt utazva tapasztalom meg — gondoltam. No, akkor... Hol is az a mikrobusz? Tessék? Hogy-hogy elment. Vele jöttem, vele is akarok visszamenni, meg hát a munkásokkal. Hüm. Nem tetszettem én ennek a sofőrnek. Otthagytott. Igaza is van. Mi köze hozzám. Ósiet haza. Hétféje van.

Igriczi Zsigmond

Robotok a Szovjetunióban

A Szovjetunió Központi Statisztikai Hivatalának jelentése szerint a szovjet ipar 2,8 százalékos évi növekedéssel lépte át 1983 küszöbét. Ez az eredmény talán nem tűnik túlságosan imponálóknak, de igazolja az ipari potenciál szilárd gyarapodását.

A viszonylag alacsony növekedési ütemet a szovjet elemzők, a szovjet neogazdaság szerkezetét átalakításával az inzenzfikálás vágányaira való átállításával magyarázzák. A statisztikai adatok ezt a következtetést igazolják. Azokban az ágazatokban, amelyeket a Szovjetunióban elsődlegesnek tartanak, a növekedés jóval meghaladja az átlagot. Például az ipari robotok gyártása az év folyamán 61 százalékkal, 5400 darabjal növekedett. A Szovjetunió számára, ahol a munkaerőhiány sok körzetben érzékelhetővé vált, a robotgyártás bővítése nagyon időszerű. A feltevések szerint 1985 végére az önműködő manipulátorok állománya csaknem megháromszorozódik.

A számítástechnika gyártása is gyorsan növekszik.

A szakemberek véleménye szerint a számítástechnika és alkatrészeik gyártásában 1982-ben elért 12 százalékos növekedés minőségi változással jött, majd a gazdaság különböző területein.

A szerkezetváltásnak a termelés ütemére gyakorolt hatása nagyon jellemzően példázza a szerszámgépgyártás, a legutóbbi öt esztendő folyamán a Szovjetunió fokozatosan csökkenti a hagyományos szerszámgépek gyártását, ugyanakkor a számítógépes programvezérlésű szerszámgépek gyártása növekszik. 1970 és 1981 között a növekedés a hatszorosánál is nagyobb volt. 1982-ben pedig további 15 százalékkal növekedett.

Mennyit dolgozhatnak a nyugdíjasok?

Május 1-től megy nyugdíjba K. F.-né szegedi olvasónk. Dolgozni ezután is akar, ezért munkahelyén megállapodott, hogy a nyugdíjazás után takarítóként dolgozik tovább. A foglalkoztatásnál azonban vita merült fel, hogy mennyit dolgozhat az év közben nyugdíjba menő. A munkáltató véleménye szerint az évi órakeret egy részét dolgozhatja le. Kéri, ismeretesük, hogy mit mond erről a jogszabály?

1983. január 1-én hatályba lépett rendelkezések szerint a nyugdíj folyósítása mellett a korábbi rendelkezésektől kedvezőbb lehetőségeket biztosítanak a munkavállalásra. Az új rendelkezések értelmében minden nyugdíjasra nézve 1260 órára emelkedett a foglalkozási keret, és 60 ezer forint a keretösszeg, vagyis a naptári év alatt a nyugdíj folyósítása mellett teljesíthető munkórak, illetve a naptári év alatt a foglalkoztatási kereten belül

Az öreg templom

A legrégebbi időbe visszanyúló feltételezés szerint Tápé első templomát I. István király idejében építették. („Minden tíz falu tartozik egy templomot építeni.”) Ez a feltételezés cáfolja az a tény, hogy ezen a területen — igen vizes, ingoványos volta miatt — csak a 12. században érvényesülhetett a templomépítési törvény. A falu első, 1138-ból való említést is erre enged következtetni. Valójában a tájárjárás után építették a templomot.

Az 1960-as években Trogmayer Ottó régész a falu határában végzett ásatásai során középkori telepre bukkant. Egyik tanulmányában erről így ír: „... A harmadik lelőhely a szentéglegető területen fekszik. Az itteni ásatások során számos gabonásvermet, kemencét, házat tártunk föl.” A továbbiakban kifejti, hogy a falu jelenlegi helyén semmiféle nyoma nincsen annak, hogy itt a korai Árpád korban állandó élet lett volna. Szerinte a legvalószínűbb az, „hogy a szentéglegető területén, az Ásványháton levő Árpádokori falu lakói a tatárpusztítás alatt a Tisza menti mocsarak által védett ártéri szigetekre költöztek, a falut itt építették újjá, majd az új faluban templomot emeltek.”

A templom méreteire a ma is álló gótikus, csücsíves ablakú, kívül támaszpilléres szentély méreteiből aligha következtethetünk. Biztos választ itt is az ásatások eredményei adnak meg. Az viszont bizonyos, hogy a szentély és a torony földszintjének boltozata 1247 körül épült. Egykorúságukat hitelesítették. A szentély falkepeire szinte nincsen adat. Az hitelesíthető, hogy a szentély építésekor készültek, amelyekben Bálint Sándor, a szegedi szerzetesrendek hatását vélte fölfedezni. Ugyanő hasonlóságot, sőt azonosságot látott a kizombori, az algyői, az óbáldéki és a dorozsmai freskókkal. Szerinte a tápéi freskók készítői egyszerű, kisebb jelölözöttségű rendelkező mesterek voltak, akik a donátorok véődöszeit ábrázolták. Így a most látható falkepeken két ismeretlen női, egy férfi szent, valamint szent Anna, Mária, Jézus együttese és

Veronika kendője látható. A torony jelenlegi sisakját 1794-ben kapta. Szegedi mintára épült, ennek fedésére is zsinolytát használtak. Az órat igen későn, 1829-ben egy temesvári mesterrel készítették, amelyért a falu 1063 forintot fizetett. A toronyban három harang szólt ünnepeken. Az első világháború alatt elvittek egyet, ágyút csináltak belőle. 1923-ban búzát gyűjtöttek a faluban, árán új nagyharangot vettek. 1927-ben a falu a templom bővítését kérte a várostól, s két év múlva azt a választ kapta, hogy a templom életveszélyes, megérett a csákányra.

Ezután még tíz évig állta a vihart, de 1939-ben a magasra szökött és tartósan fönt álló talajvíz utolsó döfött rajta: középe megrogyott, falai megrepedeztek. Két év alatt épült újjá úgy, hogy a költséget — összesen 45 000 forintot — a város, a falu és a pesti magyar kereskedelmi kamara fizette. Ekkor az eredeti főhajóból keresztahajó lett, ugyanakkor az északi oldal szentéllyel és sekrestyével bővült, amelynek hatalmas új hajó (ezen-túl ez a főhajó) építettek.

Ezzel egy időben a volt szentély — miután az oltár helyén keresztelőkutat állítottak föl — keresztelőhely lett, falához nem nyúltak.

Az 1950-es évek elején a freskókat restaurálással akarták megmenteni. Mivel az első kísérletek során bebizonyosodott, hogy több réteg vakolás, ezzel együtt több réteg falképi is van a falon, a további munkálattól elálltak. Időközben a régi részt műemlékké nyilvánították (igaz, a tábla még ma sincs elhelyezve), de a freskók állapota nagyon rossz, gyors pusztulásuk szinte megállíthatatlan. A toronyt az 1950-es évek vége táján renoválták: a zsinolytá helyére bádoglemezt tettek. Napjainkban azt is megetté az idő, olyan, mint a szita. Ma, lévén, hogy nagyobb lélegzetvételű munkáról van szó, nevezetesen a torony és a tetőzet, valamint a csatornázás teljes felújításáról — már nem elegendő a parasztember ügyessége. Tápé népén is múlik mennyit szán, tesz az asztalra műemlék templomának megmentésére, ami nem valóságos elkötelezettség!

Ifj. Lele József

Útlevel a biztonsághoz

Áprilistól minden valószínűség szerint megnő a magyarországi határátelőkölhelyek forgalma. Beindul a szokásos idegenforgalom. A biztosítónál immár hagyomány, hogy ilyenkor tájékoztatják az utazni szándékozókat azokról a biztosítási tudnivalókról, lehetőségekről, amelyekre a szabadságukat külföldön töltő honfitársainknak feltétlenül szükségük lehet.

Dr. Szabó Imre, az AB központ ügyvezető igazgatója tájékoztatott az idegenforgalommal kapcsolatos biztosítási lehetőségekről. Elmondta, hogy a külföldre utazó magyar turisták többféle biztosítás közül válogathatnak. Az elmúlt években nagyon népszerű volt a tőkés országokba látogatók körében a napi 5 forintért kiváltható betegség-

baleset- és poggyászbiztosítás. (A díj 30 napon túli kinttartózkodás esetén napi 10 forintra emelkedik.) A szocialista országokba látogató magyarok — mivel ezekben az országokban az ingyenes orvosi és kórházi kezelést államkiszáradások szabályozzák — a napi 3 forintos díjú baleset- és poggyászbiztosítást vehetik igénybe. Külön foglalkoztak a tájékoztató az autós turistákkal. Ezek az egyéni vállalkozások több váratlan eseményt tartogatnak, mint a társasutazások, ezért az ügyvezető igazgató részletesen szőtt a tipikus évről évre előforduló káreseményekről. Felhívta a figyelmet arra, hogy az egyes országokban mire érdemes ügyelni az autósoknál, mi az, ami a hazai gyakorlatotól eltér és hogyan lehet megelőzni az esetleges kellemetlenségeket.

1980. szeptember 1-én új casco változatokat vezetett be a biztosító, ezek a szerződések egyértelműen előnyös feltételeket tartalmaznak a külföldön karambolozó magyar autósokra vonatkozóan. Megtérítik például egyebek mellett annak az autósoknak — és a gépjárműben utazóknak — a hazatérési költségeit — gyorsvonat II. osztályú áron —, aki biztosítási esemény következtében használhatatlanná vált gépjárművét javítás vagy haszonszállítás céljából kénytelen külföldön hátrahagyni.

A kötelező gépjármű felelősségbiztosításnál a díjfejtés megszűnése ellenére nincs változás: a magyar rendszám és a H országjel Európa valamennyi szocialista országában, valamint Görögország, Törökország, Spanyolország, Portugália és Izland kivételével minden nyugat-európai országban elegendő a biztosítás igazolására. A zöld kártyát csak azoknak kell kiváltaniuk, akik az említett 5 államba szándékoznak utazni. Szó volt a tájékoztató a vonaton, autóbusszon, hajón és repülőn utazók biztosítási lehetőségeiről is. Ezzel kapcsolatban jegyezték fel, hogy: a CSEB, a baleset- a tanulói és a lakásbiztosítás baleseti szolgáltatásai külföldön — az említett közlekedési eszközökön történt sérülésekre — halálesetekre is — érvényesek.

Dr. V. M.

Hív a pesti múzeum

A Magyar Nemzeti Múzeum több érdekes kiállításra invitálja a fővárosba kiránduló és a magyar történelem iránt érdeklődő munkahelyi csoportokat, szocialista brigádokat, kollektívákat. Új és érdekes az a forma, ahogyan megismerkedhetnek például a Kárpát-medencében élt népek történetét az óskőkortól a honfoglalásig bemutató régészeti kiállítás anyagával.

A gyerekeket sem kell a játszóteren hagyni, hiszen az unós-untig ismert hinta és csúszda helyett sokkal érdekesebb ösembert, régészt, restaurátort látszani. Tehát amíg a felnőttek diavetítés előadást, tárlatvezetést hallgathatnak a kiállítás gazdag anyagából, addig a gyerekek

ugyanazzal a korról ismerkedve fantáziájuk és kez ügyességük segítségével újratemethetik évezredekkel ezelőtt élt őseink tárgyait, megismerik életét, felidézhetik szokásaikat, képpé formálhatják meseit, mondáit.

A tavasz a tanulmányi kirándulások évszaka. A Nemzeti Múzeum segítséget kínál az osztálykirándulásokat szervező pedagógusoknak, szülői munkaközösségeknek. Ha múzeumba látogatnak, előzetesen jelentkezzenek a Nemzeti Múzeum Közművelődési Csoportjánál levélben vagy telefonon. A 20—30 tagú csoportoknak a fenti formában foglalkozást, tárlatvezetést adnak. Amennyiben több osztály érkezne egyszerre, akkor játékos feladatlappal várják a gyerekeket.